
KRITÉRIUMORIENTÁLT ÉRTÉKELÉS

Nagy József

SZTE, BTK, Neveléstudományi Tanszék

A kritériumorientált értékelés a múlt század hetvenes-nyolcvanas éveiben jelent meg, és a Google kereső mára „criterion-referenced test construction 2005” kifejezéssel huszonötezer-nyi, „criterion-referenced measurement 2005” kifejezéssel negyvenezer-nyi, a „criterion-referenced assessment 2005”-tel pedig százezernyi találatot mutat. Ennek az előadásnak az a célja, hogy a kritériumorientált értékelés kialakulásának, jelenlegi helyzetének és problémáinak rövid bevezető felidézése után ismertesse a szegedi kutatóműhelyben kidolgozott kritériumorientált tesztszerkesztési és értékelési módszereket. Majd a készségek, képességek elsajátítási folyamatainak kritériumorientált diagnosztikus feltérképezését, ennek az értékelési rendszernek a lehetőségeit, előnyeit példákkal szemléltesse. Végül a kritériumorientált fejlesztés lehetőségeinek, eredményességének bemutatására kerül sor.

A hagyományos iskolai értékelés szinte kizárólag normaorientált minősítés, ami nem segíti elő, hogy a legalapvetőbb készségek, képességek (például az olvasás) minden értelmileg ép tanulóban optimálisan használhatóvá fejlődjenek. A kritériumorientált értékelés az elsajátítás elerendő szintjét, kritériumát tekinti viszonyítási alapnak, miáltal az ehhez viszonyított eredmények a még elvégzendő fejlesztési feladatokat mutatják meg. Ez a megközelítés fordulatot, paradigmaváltást ígér. A problémát a kritériumok meghatározása okozza. A szegedi kutatóműhely évtizedek óta folyó kutatásai a kritériumrendszer kidolgozását és az ezekhez viszonyított fejlődési folyamatok diagnosztikus feltérképezését végzik országos reprezentatív mintákon.

Az eddigi kutatások eredményeként rendelkezésre áll a kritériumfajták bizonyítottan használható rendszere, amely a nemzetközileg ismert kritériumokhoz képest új megoldásokat kínál. Továbbá rendelkezésre áll tucatnyi alapvető készség és képesség kritériumorientált diagnosztikus térképe, amelyek a kritériumorientált eredményes fejlesztés alapjául szolgálhatnak. Megkezdődtek a kritériumorientált készség- és képességfejlesztés kísérletei. Ezek egyik eredménye a DIFER programcsomag, valamint az úgynevezett szövegfeldolgozó képességfejlesztés folyamatban lévő kísérletei.

Ezek a kutatások az alapvető készségek és képességek optimális használhatóságú elsajátításának lehetőségét ígérik.